



# EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 52 (314)

24. detsembril 1927 a.

VII. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas . . . . . Mk. 1000.—  
 poolaastas . . . . . „ 500.—  
 veerandaastas . . . . . „ 250.—

Siseministriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas . . . . . Mk. 800.—  
 poolaastas . . . . . „ 400.—  
 veerandaastas . . . . . „ 200.—

Üksik number maksab Mk. 25.—

Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1  
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-24

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek. Mk. 4000.—	1/4 lehek. Mk. 1000.—
1/2 „ „ 2000.—	1/8 „ „ 500.—
1/3 „ „ 1350.—	1/16 „ „ 250.—

Tunnistuste kaotuste kuulutused Mk. 100.—  
 Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.

Addressi muutmise 30 mk.

Address kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338  
 Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

**Sisu:** 1) A. Dadashev, Politseivalvest. 2) Kuulsaid kriminaalprotsesse. 3) Politseiametnikkude vaim-  
 lise võimete koolitamisest. 4) Ametlik osa. 5) Küsimusi ja kostmisi. 6) Ed. Klumberg,  
 Kreeka-roomamaadlusõpetus. 7) Kuulutusi.

## Politseivalvest.

A. Dadashev.

(Lõpp.)

See asjaolu, et need abinõud iseenesest kaugemale ei ulatu ja et, tähendab, ei erine valvealuste järgi valvamine millegagi samasugusest valvest kõigi teiste isikute järele, selgub kas või peaaegu autentsest § 58—58<sup>3</sup> tõlgitsemisest (tõlgitsemisest, mis seadusandja ise avaldab).

Riiginõukogu erinõupidamisel otsustati: „politseivalve sisu, kui abinõu, mis võetakse tarvitusele isikute suhtes, kes kannud kohtuotsustega mõistetud karistusi, seisab tegelikult maksva seadusandluse äramääramisel, ainult mõnedes valvealuste kitsendustes elukoha valimises, selle vahetamises ja sellest lahkumises.

Sealjuures võib tulla arvamisele, et selle valve koosseisu kuuluvad ka mõned teised abinõud, mille tagajärjel politseivõim võib seada valvealuste suhtes üles seaduses mitteettenähtud kitsendusi. Pi-

dades seda silmas, leidis erinõupidamine täiesti asja sisule vastavaks ja seepärast ka soovitavaks mitte sisse võtta vastavatesse u. n. s. paragrahvidesse väljendust „politseivalve“.

Kokkuvõttes peab tunnistama, et see abinõu seisab kurikalduvustega isiku isoleerimises kohtadest, kus need kalduvused võiksid leida rohkem rahuldamist. See abinõu vangistamisest erineb ainult selle poolest, et vangimaja annab vahialusele ulualust, riideid, toitu ja tööd, politseivalve aga, jättes selle valvealuse enese hooleks, teeb selleks isegi takistusi. Kui meie veel võtame arvesse, et kohtaotsimine väga tihti ühenduses elukoha muutmisega, siis on päris selge, et politseivalve praegusel kujul ühe käega püüab kaitsta ühiskonna julgeolekut, teisega aga loob pinna, mis ammu juba

tunnistatud väga viljakaks igasuguste kuritegude sünnitamiseks.

Tulles tagasi küsimusele, kas on alust iga isikut, kes kannud karistuse, lugeda ühiskonnale kardetavaks, on meil väga tõsised põhjused vastata sellele eitavalt.

Politseivalve on § 58<sup>1</sup> tähendatud karistuste järeltus, rippumata sellest, missuguse kuriteo eest määratud tähendatud karistus. Eesmärgiks on peaaesjalikult ühiskonna kaitse kardetavate elementide eest ja seepärast peaks enne isiku politseivalve alla seadmist tehtama kindlaks tema kalduvus kuritegevusele üldse. On muidugi kuritegusid, missuguste kordasaatmine iseenesest, ilma erilise süüaluse kõlbliste omaduste uurimiseta, tunnistavad viimase kurikalduvusi. Sarnased on peaaesjalikult kuriteod, mis saadatud korda omakasu püüdmise eesmärgil ja eriti nende kordamine: kolmas vargus, kolmas pettus jne., kuid siis peaks olema politseivalve määramise aluseks kuriteo liik, aga mitte karistus, sest ühe ja sama karistusega võib karistada loetletud kuritegusid ja niisuguseid, mis võivad olla saadatud korda ainult juhuslikult tekkinud asjaoludel ja põhjustel.

Üldse, kas võib juba enne, kui teadmata kuritegija iseloom ja tema edaspidine ülalpidamine, otsustada tema üle politseivalve tarvidust ja vältust? Kuid sellest vähe: üldise valve määramine ei ole soovitatav ka kriminaalpraktika kaalutlustel, sest seega luuakse mulje, et igaüks, kes teatav aeg istunud kinni, muutub seeläbi kõlbliselt rikutuks, et vangistus, millele ikka rohkem püütakse anda parandusliku abinõu iseloom, annab alust ette kinnitada, et sellest läbikäinud isik on kõlbliselt rikutud.

Mõlemad ülaltähendatud politseivalve instituudi puudused viivad mõttele, et kui valve sisseseadmine võib tunnistada ühiskondliku korra kaitseabinõuks, siis peaks aga selle määramine rippuma kohtu äranägemisest ja mitte olema kohustuslik. Siit selgub ka teine järeldus: valve sisseseadmist ei peaks otsustatama otsuse määramisel, vaid pärast karistuse ärakandmist, sest alles siis on teada, kas see mõjub kuritegija parandamisele.

Kuivõrd oluline on kohtule jätta vahadus määrata süüdimõistetule politseivalve, on näha saksa praktikast, kus sarnane õigus olemas ja kus, näit., 1882. aastal süüdimõistetute protsent, kellede

kohta kohus oli otsustanud määrata politseivalve, võrdus ainult 2,5-le ja sellest peale vähenes järjest, jõudes 1887. a. 1,4-ni. Analoogilisi andmeid inglise kohtute praktikast ei läinud korda saada, kuid seal piirab politseivalve kohta antud seadus kõvasti selle käsitamise juhuseid. Inglismaal võib anda politseivalvele ainult seda, kes teist korda mõistetud süüdi raskest kuriteos, kusjuures kohus ei ole seotud kohustustega määrata valvet, vaid tal on ainult see õigus.

Redaktsioonikomisjon, mis töötas välja u. n. s. projekti, tähendas: „Politseivalve tarvilikkust põhjendatakse peale ühiskonna heakorra ja julgeoleku huvide, ka kuritegija enese huvidega, kes vangimajast vabanedes tihti väga raskest seisukorras, ja kes seepärast vajab materjaalset tuge, missugust ta saab politseivalve alla seadmiseega.“ See mõte võib paista surnult süüdinuna. Kui täiuslikult politsei korraldatud ka ei oleks, siiski ei ole tal orgaaniliselt hoolekande ja heategevuse funktsioone, temal puuduvad vastavad materjaalsed abinõud ja teenistusslikud harjumused.

Siiski võivad mõnede autorite arvamisel Inglismaa kogemused kõigutada niisugust skeptitsismi. Oma tegevuse tagajärjedest kõneleb inglise politsei esindaja: „oma kahekümneaastase praktika ajal ei ole kordagi olnud tarvis ära ütelda inimesele, kes tõesti soovis tööd, sellepärast et ma temale tööd ei oleks leidnud.“ Niisugused tagajärjed on seletatavad kõigepealt seega, et õiguste piiramine on Inglismaal täiesti väikesed. Nad seisavad ainult kohustuses politseile teatada oma elukoht ja meeste peale selle ilmuda kord kuus politseivõimu või temalt määratud isiku juure. Teine põhjus on ratsionaalne organisatsioon ja oskus seda tarvitada.

Politseivalve võib hea organisatsiooni juures kaotada oma politseilise iseloomu, ühtlasi ka valve iseloomu, muutuda heategevate ühingute igakülgseks hoolekandeks valvealuste saatuse eest eriliste politsei organite kaudu ja kaasabil. Kui see aga nii, siis peab tunnistama, et redaktsioonikomisjonil oli n. s. kokkuseadmisel õigus, kui, kaaludes võimalust politsei ülesandeks teha valvealuste materjaalse heakorra eest hoolitsemise, leidis, et „vabakslastud arestantide eest hoolitsemine peab olema eriasutuste, nagu näit, hoolekande ühingute, ülesanne, kuid

mitte kuuluma politseivalve ülesannetesse. Kuigi valve ei saa aidata vabastatud arestante, siis ei pea sünnitama ta ka mingil juhtumusel kahju nende huvidele, ei pea raskendama nende isikute nii-kui-nii raskest seisukorda.“

Kuivõrd n. s. ise teostanud sarnast

ülesannet, muutes ainult vaadeldava institutudj nime, ja kuivõrd meil Eestis vabastatud arestantide hoolekande ühingud, kellede kodu, ehk küll pealiskaudsel tutvunemisel, jättis minule hea mulje, vastavad oma eesmärgile, katsun vaadelda kord tulevikus.

## Kuulsaid kriminaalprotsesse.

Saja aasta eest, 1827. aastal, ilmus kuulsa kriminalisti Anselm v. Feuerbachi sulest huvitav raamat: „Aktenmäßige Darstellung merkwürdiger Verbrechen“ (iseäraliste kuritegude kujutus aktide järele). Feuerbach on Baieri nuhtlusseaduse looja ja tähendatud raamat ilmus sel ajal, kui tema töötas parajasti selle seaduse kallal. Arvatakse (Dr. Robert Heindl: „Berühmte Kriminalprotsesse“), et Feuerbachi eesmärk selle raamatu kirjutamisel ei olnud sugugi tahe ainult veidi puhata puht juriidilisest tööst ja ajutiselt siirduda ilukirjandusse, vaid tema pidas ka silmas praktilist sihti, mis ühenduses ülalmainitud juriidilise tööga. Nimelt olevat A. v. Feuerbach alati tahtnud nuhtlusseaduse väljatöötamisel pidada silmas tegelikku elu ja uut seadust viia kooskõlla praktilise eluga ja selle nähtustega. Tema uuris seepärast igakülgset tähtsamaid kuritegusid, pööras palju tähelepanu kuritegijatele, et saada võimalikult head ülevaadet kriminaalkuritegudest. Raamat, millest eelpool jutt, mis sisaldab terve rea kõiksuguseid kriminaaljutte või õigemini kriminaalromaane, on sarnaste uurimuste tulemus. Üksikute juhtumuste aluseks on tegelik elu, jutud on kõik rajatud asetleidnud sündmustele ja nende kirjutamiseks on autor teinud hiigla töö vanade kohtuaktide lugemisega. Aga just nende kohtuaktidega tutvunemist pidas Feuerbach hädahohtlikuks nuhtlusseaduse väljatöötamisel, mida tuleb kriipsutada veel kord eriliselt alla.

Ei saa vist pidada ainult juhuseks, et nüüd, sada aastat hiljem, on ilmunud umbes samasugune raamat, nagu Feuerbachi oma. See raamat ilmus tuntud Pariisi advokaadi Henri-Roberti sulest peal kirja all „Maailma ajaloo suured protsessid“. Saksakeelne väljaanne on rikkastatud veelgi van. advokaadi Dr. Max Alsbegi eelsõnaga, mille kohta allpool lähemalt jutt. Raamatu ilmumine praegusel silmapilgul ei ole juhus seetõttu, et ka

praegu on Saksamaal nagu mitmeski teises Euroopa riigis käsil uue karistusseaduse väljatöötamine. Ka praegu vaieldakse jälle elavalt küsimuse üle, missugust põhimõtet tuleb teha uues seaduses domineerivaks: kas tuleb terve nuhtlusseadus rajada printsiibile, et kuritegija on parandatav; et seaduse eesmärk on lõpuks kuritegijate juhtimine õigele teele, nende kasvatamine kasulikkudeks seltskonnaliikmeteks, niivõrd kui see on läbiviidav, või tuleb asuda seisukohale, et kõige pealt peab kaitsma seltskonda kuritegijate eest, tehes selleks viimaseid lühema või pikema aja peale kahjutuks. Ühelt poolt kaitsakse igapidi esimest seisukohta, n. nim. parandamisteooriat. Seejuures aga eksitakse tihti seetõttu, et kõneldakse ja kirjutatakse ainult juhustlikust kuritegijast, keda tõesti on võimalik parandada ja uuesti juhtida õigele teele. Selle seisukoha kaitsjad, olles ühekülgsed, nõuavad, et seadusandja olgu heasüdamlik ja halastav, langedes seltskonnaliikmete peale. Isikud, kes kaitsevad teist vaatekohta, mõtlevad ainult elukutselise kuritegija tegevusele ja nõuavad seepärast seadusandjalt, et tema oleks karm ja et uus seadus peaks silmas ainult kuritegijate — seltskonna kahjulikkude elementide — kahjutukstegemise üldsusele. Võib vististi kinnitada täie õigusega, et mõlemad seisukohad on ekstreemsed ja et ühe läbiviimine (ükskõik, kas esimese või teise) uues karistusseaduses oleks kahjulik, tooks loodetud paremuse asemel ainult halba. Parimaks abinõuks niisuguste kitsarinnaliste ja ühekülgsede vaadete eest hoidmiseks on huvitavate kriminaalprotsesside uurimine vana Feuerbachi meetodi järgi. Protsesside aktid võivad olla iseenesest väga igavad, eriti kui tuleb lugeda palju ühelaadilisi asju, mis ei erine millegi poolest üksteisest. Kuid protsessikirjeldused võivad olla ka väga huvitavad, kui aktid ja materjal on töötatud läbi andeka ja teadliku isiku poolt, kui

need kirjeldused ise on kirjutatud huvitavaalt. Tegelikus elus asetleidnud kuritegude kujutus suudab sügavalt mõjuda inimesele, teda mõtlema panna tähtsate probleemide üle ja aidata neid lahendada nii, nagu seda nõuab tegelik elu. Vist kõige tähtsam on sarnaste kirjelduste juures see asjaolu, et meil avaneb võimalus lähemalt tutvuneda kuriteo toimepanemise motiividega, mis meile jääksid muidu täitsa võõraks. Selle poolest erinevad ka head protsesside kirjeldused harilikku-dest kriminaalromaanidest, mis kirjutatud juhuslike inimeste poolt, mis eluvõõrad ja mis määratud ainult lugejate sensatsioonihimu rahuldamiseks.

Kõige selle tõttu võib ainult tervitada sarnaste raamatute ilmumist praegusel silmapilgul, nagu on kõnesolev Henri-Roberti raamat. Ka see raamat ei sisalda kuiva materjali, mis huvitav ainult juristile-kriminalistile, vaid jutustab tegelikult sündinud juhtumustest ja suudab iga lugejat köita, kes üldse tunneb huvi niisuguste küsimuste vastu, eriliselt muidugi politseid. Autor oskab sündmustele anda mingi romaani kuju, kuid punase niidina käib raamatust läbi tahe, nagu Feuerbachi raamatust, pakkuda lugejale midagi muud kui ainult huvitavat romaani. Tähtis on, et anderikas autor ei ole ainult hea kirjanik, vaid ka hea kriminalist. Kuulus Pariisi advokaat on tema kasutada olevast materjalist valinud välja sarnased protsessid, mis juba omanud ajaloolise kuulsuse ja mille kohta siiski olemas küllalt materjali, et valgustada vastavat kuritegu ja sellega ühenduses olevat kriminaalprotsessi igakülgsest. Tugenedes olemasolevale materjalile on Henri-Robertil korda läinud joonistada elavat pilti igast kuriteost ja kuritegijast, kellest on jutt raamatus, seejuures pannes rõhku just neile asjaoludele, mis andsid protsessi käigule ühe või teise suuna ja mis viisid kaebeluse eksiteele.

Tähtsa osa raamatust moodustab selle eelsõna, mis on kirjutatud, nagu juba tähendatud, advokaadi Alsbèrgi poolt. Tema tugev külg seisab üldse psühholoogiliste küsimuste harutamises ja valgustamises ajaloolistes protsessides. Juba raamatus „Sookrati protsess moodsa õigus-teaduse ja psühholoogia valgustuses“ näitab sama Alsbèrg, missuguste probleemidega võideldi esimeses suures „maailma-protsessis“, mille kohta meil lähemaid andmeid. Juba siis harutati pikemalt ma-

terjalõiguslike ja protsessuaalküsimuste üle.

Henri-Robert käsitab omas raamatus viis kuulsat protsessi. Esimene neist on ilmakuulus kaelahte protsess, mis teatavas ühenduses prantsuse revolutsiooniga ja mis andis vana korra kukutajatele palju tänuväärt propaganda- ja kõnematerjali. Autor kirjeldab protsessi puhul veel kord rokoko ajajärku kõigi seda ajajärku iseloomustavate heade ja halbade külgedega. Meie näeme, kuidas tegutsevad inimesed ainult intriigide abil, kuidas mõned seltskonnatuusad, unustades igasuguse ettevaatuse, mõtlevad ainult rahateenimisele, kuidas võitlevad tolleaegses seltskonnas ausad tegelased petistega ja juhusteotsijatega. Ühes sellega aga näitab meile see protsess, missugused vaatekohad olid sel ajal maksvad kriminaalõiguses. Autor püüab ühtlasi näidata, analüseerides protsessi ja selle käiku, missugused ideed olid juba siis maksvad, mis pole kadunud seniajani; neid ideesid võiks nimetada igavesteks kriminaalõiguse põhimõteteiks. Kuna juba selles protsessis mängib paiguti tähtsat osa võitlus õiguse ja riigile kasulikkuse küsimuse vahel, omab see võitlus peasa järgmises Henri-Roberti poolt kirjeldatud protsessis, s. o. nim. Enghieni protsess. Kuidas diktaatori võimuga varustatud isik, tegutsedes õiguse ja õigluse näokatte all, moonutab õigust ja teeb sellest ainult sõjariista diktatuuri kõvendamiseks ja omavoli laiendamiseks, seda näitab just see teine protsess kõige kujukamalt. Enghieni protsess on kahtlemata tumedamaid lehekülgi Napoleoni ajaloos. Kolmas protsess, millest on kõnesolevas raamatus jutt, on juba ühenduses meieaia tähtsamate küsimustega, s. o. sotsioloogiliste probleemidega. Cartouche'i protsess on ajaloo kujukamaid näiteid, kuidas tõuseb raskete ja pikaaialiste sõdade tagajärjel kuritegevus. Sõdadega käivad paratamatult kaasas kõlbluse ja üldine moraalilangemine ja rippuvad sellest kuritegude arvu kasvamine. Viimane võib avalikuks tulla alles pärast sõja lõppu, selle nähtuse juured aga peituvad ikkagi sõjas eneses. Just maailmasõda ja selle lõpp on meile näidanud — kuritegevuse üldise vähene-mise juures sõja algul — et raskete sõdade tagajärjel võib kuritegevus tõusta ennenägematu ja aimamatu kõrgusele. Sotsioloogilised probleemid mängivad teatud osa ka neljandas protsessis, millest

kõneleb autor, kuigi teistmoodi ja hoopis teises ulatuses. See neljas protsess keerleb kurikuulsa mürgitajanna markiisa de Brinwilliers isiku ümber. Huvitav on see protsess peale muu veel erilisel seetõttu, et sel puhul kerkisid päevakorrale — võib olla esimest korda kriminaalajaloos — tähtsal määral kriminaalpsühholoogilised küsimused ühenduses arstlike küsimustega. Viimane protsess, millest on raamatu esimeses osas jutt (peatselt ilmub ka teine osa), on Maria Stuarti protsess, mis on omanud maailmakuulsuse tänu Schilleri samanimelisele kurbmängule. See protsess pakub erilist huvi just seetõttu, et lubab võrrelda luuletaja poolt loodud kuju tegeliku eluga ja tegeliku

Maria Stuartiga. Praegugi ei ole ajaloo-teadlased ühel arvamusel shoti kuninganna süü kohta, teda kaitstakse, nagu seda tegi Schiller, temale tungitakse teiselt poolt ägedalt kallale, tembeldades teda süüdlaseks ja kõige kurja juureks. Eel sõnas näitab muuseas Alsberg veel kui võrd tähtis või tähtsusetu on ajaloo-teadlaste lahkarvamine juristile.

Kui omal ajal kõneldi, et Feuerbachi raamat on saanud lugemisobjektiks kõigile haritud inimestele ja et seda võib leida igas raamatukogus, siis peab tunnistama, et sama õigusega peaks ka Henri Roberti raamat leidma üldist poolehoidu, vähemalt üldist tähelepanu.

## Politseiametnikkude vaimliste võimete koolitamisest.

Politseikool on kujunenud meieaja poliitsei elus tähtsaks teguriks. See on tingitud kõigepealt sellest, et nõudmised poliitsei vastu on kasvanud üheltpoolt tublisti, võrreldes endise ajaga, ja et teiselt poolt sunnib pärast sõjaaegne majanduslik olukord riike ametnikkude koosseise tõmbama viimase võimaluseni kokku: ametnikkude arvu suurendamisele ei saa mõelda praegu ükski Euroopa riik. See aga sunnib omakorda alatasa kasvutama ja koolitama ametnikke, et võrdlemisi väikese, kuid kvalifitseeritud ametnikkude arvuga teha järjest suurenevat tööd. Iga kutsehariduse andmine, eriliselt aga poliitseikutele ettevalmistamine peab piirduma tahtes-tahtmatult tähtsamate teoreetiliste teadmiste edasiandmisega, peaarõhk tuleb panna ikkagi praktilisele ettevalmistusele, s. o. esijoones tuleb näidata, kuidas kasutada tegelikus elus teadmisi. Kui peatuda poliitseinikkude koolitamisel, siis võib öelda, et erandi sellest üldreeglist moodustavad ainult kordamisõppused, kursused, loengud jne., mis korraldatakse ametnikkudele, kes juba pikemat aega seisnud tegelikus poliitseiteenistuses: nende koolitamisel pannakse peaarõhk muidugi õppuste teoreetilisele küljele, kuid nendest ei ole praegu jutt. Kõige selle juures peab pidama veel meeles, et poliitseikoolid üksi ei suuda anda muidugi ka tarvilisi praktilisi näpunäiteid, selleks on kursuste aeg liig lühike, ja lõpuks võivad kursused kesta ka mitu ja mitu aastat, täielise vilumuse ja praktilise õppuse annab ikkagi elu ise. Kuid koolide, kursuste

jne. ülesanne seisab õige sihtjoone andmisel, aluste panemisel, millela iga poliitseinik jääb, võib olla, väga kohusetruuks ja edasipüüdjaks ametnikuks, kuid siiski mitteteadlikuks poliitseinikuks. Seetõttu ongi poliitseikoolide ülesandeks õpetada ametnikke iseseisvale mõtlemisele, iseseisvale otsustamisele, tuues selleks kõiksuguseid näiteid tegelikust elust ja poliitseiteenistusest. Kuid vaatamata laialdaste teoreetiliste ja eriti praktiliste õppustele, seisab iga noor poliitseiametnik, astudes tegelikku teenistusse, teatavate raskuste ees, mis igapäevane elu toob enesega kaasa. Politseiametniku ülesanded on väga mitmekesised ja temalt nõutakse eriliste vaimliste võimete arenemist, seetõttu teeb praktiline teenistus esialgu mõningaid raskusi.

Nende võimete hulka, mis igapäevane teenistus nõuab poliitseinikult, kuuluvad esimeses järjekorras kahtlemata kiire arusaamine, tähelepanu ja väljendusoskus. Kui lähemalt vaadelda poliitseiametniku harilikku teenistust, siis näeme, et loetletud omadustest ripub tõesti ära igasugune edukus poliitseiliste ülesannete täitmisel. Välispoliitseinik peab panema kõik tähele, mis tänaval sünnib, selles tema teenistus postil olles õieti seisabki. Niisugune tähelepanemine ei ole aga ja ei tohi olla ainult plaanita vaatamine ja kuulamine, poliitseinik peab elu tänavatel jälgima teatavalt seisukohalt. Kõik muljed, mis saab harilik kordnik, kes lähemalt vaatleb tänavat harilikku elu, pole tähtsad poliitseiametnikule, vaid ainult mõned neist.

Postilseisvat politseinikku võib ja peab huvitama ainult see, mis tähtis politseilises mõttes. See aga pole sugugi nii kerge, sest politseinik peab selleks tähelepanu pöörama kõigele, mis tänaval sünnib, seejuures aga süvenedes ainult sellesse, mis nõuab lahendamist politsei abil. Mis selle teenistuse teeb eriliselt raskeks, on asjaolu, et politseinik seisab postil harilikult pikemat aega: tundide viisi vaatlemine aga väsitab iga inimest, see võiks väsitada ka politseid, kuid viimane ei tohi tunda teenistuskohuste täitmisel mingit väsimust ja meelte ning erkude nürinemist. Sellele tuleb lisaks veel see nähtus, et tänavelu on kiire, sündmused, liikumised, tegutsemised, juhtumised vahelduvad alatasa, see aga nõuab politseinikult kiiret arusaamist. Seejuures peab see arusaamine sellest, mis tänaval sünnib, ja tähelepanu olema täpne, sest politseinikul tuleb sündmustest teha ettekandeid, viimased aga peavad vastama sellele, mis tõelikult juhtus: sündmuste tõetruu kirjeldus seisab nii hästi kodanikkude kui ka politsei enese huvides, ei saa ometi asetada politseid piinlikku seisukorda, kui kord kohtus selgub, et ettekandja politseinik pole täpselt fikseerinud seda, mis tänaval sündis, on ütle mata jätnud, mis pooltele tähtis, või on liialdanud sündmust. Politseiametnik peab korruga suutma töötada kõrvadega ja silmadega, peab oskama tähelepanu pöörata korruga kahele või isegi rohkem juhtumusele, mis politseilisel tähtsad, peab mõnikord ühel ajal lahendama mitu asja, peab seetõttu suutma viivitamata otsustada, mida võtta ette teataval juhtumisel.

Nagu tähendatud eelpool, omab suure tähtsuse politseiametniku ettekanne sündmustest. Ettekanne — olgu see suuline või kirjaline — peab olema täpne, peab igapidi vastama asetleidnud juhtumusele, peab olema selge ja võimalikult lühikene, sisaldades seejuures kõik tarvilised andmed. Ettekandega aga — eriti kui see on kirjaline — võib ametnik esineda alles pärast vabanemist tänavteenistusest, s. o. harilikult mitu tundi pärast vastava juhtumuse asetleidmist. See raskendab tunduvalt ettekandmist, sest ametnik on väsinud, on vahepeal tegemist teinud veel mitme teise asjaga. Kõigest sellest järgneb, et õige, hea ja täpse ettekande tegemiseks on vaja, et ametnik suudaks kõike, mis sünnib, hästi tähele panna, õieti tähele panna, kõrvale jätta seda, mis üldse tähtsusetu või teatava sündmuse juures kõr-

valise tähtsusega, ja pidada meeles sündmust; peale selle peab ametnik suutma oma mõtteid, kirjeldusi ja tähelepanekuid lühidalt ja selgelt ning täpselt fikseerida ja väljendada. Muidugi mõista on tähtsad politseiteenistuses veel teised vaimlised võimed peale kõnesolevate, nagu kriitika võime, kombinatsiooni võime jne. Viimaste juures aga ei saa lähemalt peatuda ruumi puudusel.

Nagu nägime, politseiteenistus nõuab ametnikkudelt teatavaid võimeid, siis järgneb sellest, et ametnikkude ettevalmistamisel politseiteenistusele tuleb panna tähtsal määral rõhku nende võimete koolitamisele ja arendamisele. Eeltingimuseks on, et ametnikkude meeled töötaksid füsioloogiliselt õieti, sest inimese aju suudavad ikkagi läbi töötada ainult seda, mis inimene näeb, kuuleb jne. Teiste sõnadega peab ametnik, kes tahab pühenduda politseiteenistusele, olema täitsa terve. Süstemaatlik kõnesolevate võimete koolitamine peab algama esimestel tundidel politseikoolides, sest napp aeg nõuab seda. Kui praegu pannakse suurt rõhku kehalisele kasvatamisele — muidugi täie õigusega, sest raske teenistus nõuab terveid ja vastupidavaid ametnikke — ja selle kasvatusega algust tehakse otsekohe pärast kursuse algust, siis tuleb sama õigusega hakata koolitama ametnikkude vaimlisi võimeid esimesest koolipäevast.

Saksamaal ongi viimasel ajal hakatud pöörama erilist tähelepanu tervele sellele küsimusele. Peale teoreetilise õppuse katsutakse koolitada õpilaste vaimlisi võimeid, neid sundides esimeses järjekorras iseseisvalt mõtlema ja tähele panema. (V. dr. Albert Horst: „Die Schulung der geistigen Fähigkeiten der Polizeischüler“). Uus, 1926. a. kinnitatud politseikoolide õppekava näeb osaliselt küsimuse lahendamist ette. Nõutakse nimelt, et politseikoolide õpilased iseseisvalt töötaksid praktiliste küsimuste lahendamise kallal ja et nemad annaksid kirjalikke seletusi mitmesuguste sündmuste kohta. Seletused peavad olema tõetruud, täpsed, selged ja keeliseliselt õiged. Kiire arusaamise, tähelepanu ja väljendusoskuse arendamisele kästakse pöörata erilist tähelepanu. Mõnel pool katsutakse isegi veel kaugemale minna ja kehakasvatust ja laskeasjandust rakendada vaimliste võimete arendamise teenistusse, mõte, mis igatahes on palju lootust äratav. Praegu on Saksamaal väljatöötamisel täiesti uus politseikoolide

õppekava ja arvatakse, et uus kava saab veel rohkem kui praegu maksev rõhku panema õpilaste vaimliste võimete arendamisele. Võimalik, et kehakasvatus, näiteks, rakendatakse enam-vähem täielikult selle eesmärgi saavutamise teenistusse ja et teoreetiline õppus veelgi vähendatakse praktilise õppuse arvel.

Selge on muidugi, nagu juba toonitunud eelpool, et vaimliste võimete arendamist ei saa läbi viia ainult politseikoolides, see on küll nende tähtis ülesanne, kuid koolid üksi ei suuda teha kõike seda, mis vaja. Seetõttu kavatakse ka Saksamaal, vähemalt esialgu, toime panna erilisi täienduskursusi ja loenguid ühes praktilise teenistusega. Kursused ja loengud korraldatakse arvatavasti kohtadel, kus see muidugi kõige kergem ja parem on viia läbi. Selleks töötatakse välja kindel õppekava, mis üldine üle riigi. Kuidas seejuures kavatakse asuda vaimliste võimete koolitamisele ja arendamisele, selleks olgu toodud näide tähelepanu arendamise meetodist.

Et arendada ametniku vaimlist võimet, selleks on vaja teha kõigepealt ametnikule selgeks, milles seisab see võime, mis on selle iseärasused ja milles väljenduvad selle funktsioonid. Õpilane peab tundma õppima neid raskusi, mis ühenduses teatava võime arendamisega, peab suutma näha neid vigu, mis seotud tähelepanuga ja teiste vaimliste võimetega, peab teadma, kuidas neid vigu võimalikult kõrvaldada, kuidas neist vabaneda ja nende mõju vähendada. Neist teadmisest peab kasvama kindel tahe, arendada vaimlisi võimeid alalise harjutusega ja enese üle valvamisega. Teoreetiline õppus vaimlistest võimetest ja praktiline õppus peavad käima käsikäes. Harjutamised, üksikud näited peavad olema alati ühenduses praktilise politseiteenistusega. Seejuures peavad muidugi harjutused muutuma alatasa keerulisemaks, nii et nõudmised vaimliste võimete väljendamise vastu tõusevad.

Kui nüüd kõnelda eriliselt tähelepanust, siis tuleb seletada õpilastele kõigepealt selle võime iseloom, näidata neile, millest on tingitud tähelepanuvead, millal ja kuidas need vead juhtuvad ja mis tagajärjed võivad olla neil vigadel. Õpilased peavad siis juba ise nende negatiivsete andmete põhjal katsuma üles seada juhtnõu-rid ja reeglid, kuidas panna tähele ja millele pöörata tähelepanu. Vastavates harjutustes tuleb õpilastel kasutada nende

poolt ülesseatud reegleid ja nende järele käia. Tähelepanu kasvatamise ja koolitamise abinõudena tuleb kasutada asju ja tegelikke sündmusi, sündmuste piltlikke kujutusi ja võimalikult laiemal määral ka kinolinte ning päevapilte. Esialgu tuleb õpilastelt ainult nõuda, et nemad, näiteks, pärast pildi või lindi lühikeseajalist vaatlemist, tähendaksid, mitmel korral esineb pildil teatud värv, teatud vorm või midagi muud sellesarnast. Hiljemini hakatakse tegemist tegema juba sündmustega: õpilaste tähelepanu peab olema pööratud isikutele ja — esialgu — peavad seletama õpilased neile ette pandud pilte seal tegutsevate inimeste suhtes. Inimeste seisaku, näojoonte jne. järgi tuleb otsustada, mis vahekorras on pildil leiduvad isikud üksteisega. Käsi-käes sellega tuleb õpetada aja, kauguse, asjade suuruse jne. kindlaks tegemist silmamõõdu ja teiste sarnaste abinõude varal, samuti tuleb panna rõhku inimeste ja asjade kiirele tundmisele. On teada, et mõnedel isikutel on eriline and inimeste ja asjade, mis nemad kord näinud ehk mis neile kirjeldatud, äratundmiseks, kuna teistel sarnane and täiesti puudub. Pikemad, järjekindlad harjutused aitavad aga ka sellel alal tähtsal määral parandada looduse viga. Kõik tähelepanud peavad kirjalikult fikseeritama õpilaste poolt. Selleks on veel vaja, et õpilased talitaksid kirjelduste kokkuseadmisel teatavate reeglite järgi nagu tähelepanu enese juures. Võib luua isegi teatava skeemi, mille alusel õpilased seavad kokku kirjeldused (näit. mitu sündmust tähele pannud, mis vahekord oli üksikute inimeste ja asjade vahel jne.). Edasi tuleb õpilastel kanda ette suuliselt, mis nende poolt pandud tähele ja juba kirjalikult fikseeritud. Tuleb panna rõhku sellele, et sarnane suuline ettekanne oleks samuti täpne, lühike, selge ja tõetruu. Loomulikult tekib alguses vahe suulise ja kirjaliku ettekande vahel, suuline kipub laialtulatulisemaks minema ja õpetaja ülesanne on otsekohe juhtida tähelepanu sarnasele vahele. Alguses tulevad avalikuks paljud tähelepanuvead; sarnased kahekordsed ettekanded näitavad õpilastele otsekohe neid vigu; õpilased panevad neid vigu tähele ja peavad katsuma ka otsekohe selgitada vigade põhjused. Õpilastel saab sarnase ettekandmise viisi juures varsti selgeks, et peaviga seisab harilikult selles, et sellele, mis nähti ja mis meelles, lisatakse juure seda, mis hiljemini as-

jast kuulnud. Niimoodi juhatakse kohe alguses ametnikkude ja tulevaste ametnikkude tähelepanu sellele, et nemad ei kõnele nimelt seda, mis nad ise nägid, vaid seda, mis nad asjast juba varem teadsid või hiljemini kuulsid. Selle nähtuse arusaamine on aga politseile äärmiselt tähtis, sest tihti juhtub tegelikus teenistuses, et ametnik ettekandmisel, ülekuulamisel või tunnistuse andmisel kõneleb ja kirjutab nii öelda ainult eeskirjade ja korralduste seisukohalt; räägitakse paha aimamata sellest, mis kord õpitud või — mis veel halvem — mida taheti näha politsei seisukohalt (ikkagi halba kavatsemata), ja mitte sellest, mis tegelikult juhtunud. Kirjeldatud õppuste juures tuleb õpilaste tähelepanu juba aegsasti pöörata n. nim. suggestiiv-küsimustele. Kui õpilane sellest on aru saanud (muidugi vastavate harjutuste abil), et tema väga kergesti võib sattuda võõra, s. o. küsija mõju alla küsimustele vastamisel, kusjuures see sünnib täitsa tahtmatult, siis on ka kerge teda õpetada eemale hoida, sellest veast, milleks lõpuks on vaja ainult hea tahtmine ja kindel enesekontroll ning valitsemine enese üle. Sellega kasvatatakse aga ühtlasi jällegi õpilase võimet tõetruult ja täpselt seletada ja kirjeldada mingit sündmust, isikut ja asja.

Samasugustele alustele on mõistagi rajatud ka teiste võimete arendamine ja koolitamine koolides ja kursustel. Osa õppusest sünnib muidugi klassis, osa aga väljaspool kooli, resp. kursuste ruumide. Selleks otstarbeks võetakse ette jalutuskäike. Viimaste tähtsus seisab just selles, et nemad võimaldavad teha õpilastele tähelepanekuid vilunud õpetajate juhatusel, kusjuures peardõhk pannakse loomulikult sellele, mis huvitav politseiteenistuse seisukohalt. Õpilased panevad sündmusi ja elu tähele, vaatlevad seda kõike juba hoopis teise pilguga — teadlikult ja arusaavalt. Õpetatakse otsekohe ka tegema järeldusi teatavatest nähtustest tänavatel, näidatakse, mis politseil tuleb ette võtta teatava vahejuhtumise puhul, kuidas tegutseda kõige otstarbekohasemalt ja paremini, nii hästi politsei kui ka kodanikkude huvisid kaitstes. Tuleb ette võtta ka jalutuskäike väljaspool linne, sarnased jalutuskäigud peaksid olema aluseks edaspidistele praktilistele õppustele. Maanteedel õpetatakse õpilasi silmamõõdu järgi takseerima asjade suurust, kaugust jne., ka aja äramääramine võetakse läbi neil

õppustel. Ühtlasi kasutatakse viibimist maanteedel ka selleks, et õpilasi tutvustada moodsate sõidukitega, esimeses järjekorras muidugi mootorrattastega ja autodega. Sõidukiiruse kindlaksmääramine, ümberkäimine sõidukitega, pidurite demonstreerimine jne. — kõik see sünnib niisugustel jalutuskäikudel. Ühtlasi tehakse ka sportlisi harjutusi, kusjuures rõhk pannakse sarnastele harjutustele, mis võivad kasvatada õpilaste külmaverelust, tahtejõudu ja julgust.

Palju rohkem tähelepanu kui senini tuleb pöörata ka ametnikkude ja tulevaste ametnikkude väljakoolitamisele inimestega ümberkäimises. Meie teame, et varemadel aegadel sellele politseiteenistuse küljele erilist tähelepanu ei pööratud, tagajärg oli arusaadavalt see, et politsei omas vastutulematuse ja tooruse kuulsuse, mille all praeguselgi politseil veel tihti tuleb kannatada: isade vead annavad enast tunda järeletulijate juures. Hea püüdmise ja eeskujulise kasvatamise ja enesekasvatamise juures sünnib lõpuks politsei harilikku kodanikku muutma oma arvamist, mis ajast ja arust maha jäänud. Inimestega ümberkäimine nõuab aga teatud määral inimeste tundmist. On selge ja arusaadav, et noor inimene, kes soovib astuda politseiteenistusse, ei ole harilikult vilunud inimestega ümber käima vastavalt iga üksiku inimese iseloomule. Seetõttu tuleks kursustel pöörata tähelepanu teataval määral ka psühholoogiale, muidugi mõista käsitades seda teadusharu ainult puhtpraktiliselt seisukohalt. Õpilasi tuleb tutvustada kõige elementaarsemate inimeste hingeelu üleelamustega, ametnikud peavad, tegelikus teenistuses olles, tundma inimeste nõrkusi, neile ei tohi inimeste hingeelu olla täitsa võõras.

Peale kõige selle, kuid ühenduses kõnesolevate õppustega tuleb ametnikkude ülesastumisele pöörata kindel tähelepanu, neid ka selles suunas kasvatades. Politseinik, eriti välispolitseinik tegutseb pea alati paljude inimeste ees, tema väljaastumise, inimestega ümberkäimise ja tema elukommete järgi otsustatakse üldse politsei üle. Ei peaks sünnitama erilisi raskusi õpetada noori inimesi, kuidas olla, liikuda ja tegutseda inimeste keskel. Teataval määral tuleb katsuda õpilastele ka selgeks teha seltskonnas maksivad ümberkäimise ja läbikäimise reeglid, seda enam, et igal ametnikul tuleb teenistusajal tege mist teha inimestega, kes pärit kõiksugus-



test seltskonnakihtidest; ametnik peab oskama iga inimesega ümber käia, peab leidma õiget läbikäimise viisi ja „toonid“ igapähega — see kergendab tähtsal määral raskete ülesannete täitmist.

Saksamaal kavatakse vaimliste võimete koolitamisele määrata koolides kaks tundi nädalas. Aine võetakse õppekavasse eriaina, peale selle aga tahetakse tervet programmi nii konstrueerida, et ka teised loengud ja teised õppused aitaksid igäüks omamoodi kaasa nende võimete arendamisele. Sellel kavatsusel on peale muu veel see hea külg, et selle läbiviimisel koolides varsti selgub, kes õpilastest kõlbab politseiteenistusse ja kes üldse pole vastuvõetav politseile. Edasi selgub niisuguse õppemeetodi juures peatselt, mis-

sugused võimed on ühe või teise ametniku juures erilisel arenenud, vastavalt sellele aga on võimalik ka otsekohe ära määrata, missuguse eriala jaoks ametnik kõige enam kõlbab. Sellega saadakse, tähendab, kätte õige loomulik ametnikkude määramise viis teenistusse, mis igatahes kindlam kui kõiksugused, iseenesest väga tarvilised, psühhotehnilised katsed.

Ei saa lõpuks mainimata jätta seda asjaolu, et kõnesoleva õppekava läbiviimine ei ole seotud mingisuguste suuremate väljaminekutega: tarvisminevad pildid ja mõni väike aparaat ei maksa palju. Teine küsimus on muidugi, kust saada vilunud õppejõude, kuid ka nende leidmine ei tohiks olla ülepääsematu raske.

## Ametlik osa.

### **Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 10. detsembrist s. a. Nr. 160.**

Piirivalve valitsus asus 8. detsembril s. a. Toompeale, Toomkooli tän. nr. 23. Telefoni nr. nr. endised, välja arvatud üld- ja majandusosakonna ülema telefon, mille nr. 29-51.

### **Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 12. detsembrist s. a. Nr. 161.**

Avaldatakse siinjuures siseministri poolt 5. detsembril 1927. a. kinnitatud piirivalve kehalise kasvatus korraldus.

Kehalise kasvatus arendamiseks ja sportlase tegevuse ühtlustamiseks piirivalves pannakse maksma järgmine korraldus:

Piirivalve valitsuse juures moodustatakse spordi keskkubi, mille koosseisu kuulub: valitsuse ülema abi, üldosakonna ülem, majandusosakonna ülem ja kehalise kasvatus instruktor.

Keskkubi juhatus töötab välja üldise kehalise kasvatus kava, jälgib selle läbiviimist jaoskondades ja korraldab jaoskondade vahelisi spordi- ja laskevõistlusi. Samuti juhivad kehalist kasvatus keskasutus.

Keskkubi juhatus poolt väljatöötatud kehalise kasvatus ja võistluskavad kinnitab valitsuse ülem.

Piirivalve jaoskondades moodustatakse spordiklubid, mille juhatajaks jaoskonna ülem, liikmeteks kaks ohvitseri, neist üks rajooni ülem, teine noorem ohvitser

ja üks liige üleajateenijate kogust, kes valitav.

Jaoskondade spordiklubid juhatavad ja kontrollivad kehalist kasvatus jaoskonnas, korraldavad igasuguseid spordi- ja laskevõistlusi, selleks ettenähtud kava järele ja abistavad rajoonide spordiringe.

Rajoonides moodustatakse spordiringid, mille juhatajaks rajooni ülem, tema abideks üks kordoni ülem ja valvur rajooni ülema määramisel. Spordiringi liikmeteks võivad olla valvurid, kes harrastavad kehalisi harjutusi.

Spordiringi liikmetel on õigus osa võtta jaoskondade vahelistest võistlustest, kuna paremad neist lastakse osa võtta spordikeskkubi poolt korraldatavatest võistlustest.

Spordiringi liikmetele töötatakse välja vastav vorm piirivalve tunnusega, mida valvur peab kandma esinemise puhul avalikkudel võistlustel.

Spordiringi liikmetel on õigus klubi nõusolekul osa võtta ka era-spordiorganisatsioonide poolt korraldatavatest võistlustest.

Spordiklubid ja spordiringid alluvad piirivalve valitsuse ülemale.

Selle korralduse täitmiseks spordikeskkubil staabis alustada tegevust piirivalve valitsuse ülema abi juhatusel. Jaoskonna ülematel asutada jaoskondade spordiklubid ja korraldada spordiringide moodustamist rajoonides.

Tegevuse algusest ette kanda ühes nimelise koosseisu esitamisega.

**Käsu kirjaga 15. detsembrist s. a. nr. 129  
siseministeeriumile**

on avaldatud teadmiseks vabariigi valit-  
suse otsus 9. detsembrist s. a. (prot. nr.  
110 p. III):

„Vabastada teenistusest omal palvel  
Tallinna-Härju prefekt Oskar T o l m o f f,  
arvates 1. veebruarist 1928. a.“

Avaldatud teadmiseks vabariigi valit-  
suse otsus 9. detsembrist s. a. (prot. nr.  
110 p. IV):

„Määrata Tallinna-Härju prefektiks se-  
nine Võru-Petseri prefekt Viktor R o t e n-  
b o r k ja Võru-Petseri prefektiks senine  
Võru-Petseri abiprefekt Johannes G n a-  
d e n t e i c h, mõlemad arvates 1. veeb-  
ruarist 1928. a.“

**Politseidirektori**

**käsu kirjaga 16. detsembrist s. a. nr. 30.**

avaldatakse 10. detsembril s. a. polit-  
seikooli kõrgema klassi kursuse lõpetanud  
kasvandikkude nimekiri, kes 11. detsemb-  
rist s. a. arvates teenistuskohdadele mää-  
ratud:

Voldemar Ilves, Erhard Krastin, Edgar  
Tees, Gustav Tammel, August Prussak,  
Eduard Sihv, Leopold Lukk, August Rüü-  
tel, Hans Vaev, Artur Vahi, Julius Eer-  
mann, Aleksander Raudsepp, Helmuth  
Franz, Elmar Valdmann, Andres Uusi,  
Aleksi Tamtik, Hendrik Turu, Albert  
Sõlg, Arved Ruusa, Märt Päärson, Niko-  
lai Saarlus, Johannes Liivak, Arnold En-  
deberg, Edgar Suurkivi, Samuel Raud-  
sepp, Heinrich Pehka, Osvald Meema,  
Kristjan Eifeldt, Karl Rander, Aleksander  
Sööt, Robert Linde, Aleksander Piir, Ants  
Mangelson, August Eisen.

Avaldatakse eksternide nimekiri, kes  
10. detsembril s. a. politseikooli juures  
katsekomisjoni ees politseiameti kutse-  
tunnistuse saamiseks eksamid sooritanud:

Konstaabli k. t. Peeter Rull, kordnik  
Albrecht Tuisk, konstaablid Aleksander  
Oopkaup, Konstantin Inglise, Robert  
Saar, Johannes Aksel, asjaajaja Johann  
Laiuks ja agent Alfred Kattai.

Surma läbi lahkunud Sindi rajooni  
konstaabel Pärnumaal Julius Tomasson  
on kustutatud maha Viljandi-Pärnu abi-  
prefektuuri koosseisust, arvates 9. det-  
sembrist s. a.

Viljandi-Pärnu prefektuuri allkonstaa-  
bel Oskar Laos'i peale on pandud ajutiselt  
Viljandi linna 2. r. konstaabli kohusetäit-  
mine, arvates 20. juulist s. a.

**Kohtuministri määrus Rakvere - Paide  
rahukogu ringkonna Rakke jsk. rahukoh-  
tuniku asukoha ning jaoskonna nimetuse  
muutmise kohta.**

Rakvere-Paide rahukogu ringkonna  
Rakke jsk. rahukohtuniku asukoht on vii-  
dud üle Lasinurme asundusest Kaarma  
asundusse, andes tema jaoskonnale Väike  
Maarja jsk. nimetus.

**Politsei peavalitsusest on antud laske-  
riistade ja laskemoonaga kauplemiseks  
load:**

Georg-Friedrich Gustavi p. Liblikale,  
Tartus, Suurturg nr. 10, maksvusega 24.  
novembrini 1928. a.

Kristjan Karli p. Tatrikule, Rakveres,  
Tallinna tän. nr. 29, maksvusega 22. okt.  
1928. a.

**Politsei peavalitsusest on antud luba**

Arnold Peetri p. Ratasepale laskeriistu  
parandada Haapsalus, Jaama tän. nr. 13,  
maksuvusega 13. nov. 1928. a.

**Politsei peavalitsuse poolt on antud luba**

Kunda Noorsoo Kasvatuse seltsile piletide  
eel müügiga loterii-allegriid 500.000 marga  
väärtuses seltsimaja ehitamiseks toime  
panna 1. mail 1928. a. Piletite arv 5000  
& 100 mk., võite 55 — 150.000 mk. väärtuses.  
Piletite eelmüük võib sündida  
ainult Viru maakonnas.

**Politsei peavalitsuses on registreeritud:**

1) Ajakiri «Вестник союза русских  
просветительных и благотворительных  
обществ в Эстонии»; ajakiri ilmub Tallin-  
nas, kaks korda kuus, väljaandja — Vene  
heategevate ja haridusseltside liit Eestis,  
asukoht Tallinnas, Pikk tn. nr. 69, vastu-  
tav toimetaja Aleksander Nikita p. T o m a s o v.  
Ajakiri trükitakse Tallinnas,  
„Päevalehe“ trükikojas.

2) Ajakiri „Ühisjõud“ hakkab ilmu-  
ma Tallinnas, kord kuus, väljaandja —  
Põllumajandusliikide ühisuste revisjoni-  
liit, vastutav toimetaja — Johan H a n-  
s e n. Ajakiri „Ühisjõud“ trükitakse Tal-  
linnas, A.-s. „Ühiselu“ trükikojas.

3) Ajakiri „Kodukolle“, hakkab il-  
muma Tallinnas, kaks korda kuus, välja-  
andja — Kirjastus aktsia-selts „Bibliofiil“,  
vastutav toimetaja — Herman J ä n e s.  
Ajakiri „Kodukolle“ trükitakse Tallinnas,  
Trükitööstus Osatühisuse „Vaba Maa“ trü-  
kikojas.

4) Ajakiri „Odamees“, hakkab ilmuma  
Tartus, kord kuus, väljaandja — Marie  
S a a r, vastutav toimetaja — Carl S a -

r a p. Ajakiri „Odamees“ trükitakse Tartus, Ed. Bergmani trükikojas.

5) Ajakiri „Võitlus“ hakkab ilmuma Tallinnas, kord kuus, väljaandja — Ülemaali-

se töölisnoorsoo ühingu keskkomitee, vastutav toimetaja — Ferdinand Lind. Ajakiri „Võitlus“ trükitakse Tallinnas „Vaba Maa“ trükikojas.

## Küsimusi ja kostmisi.

**Konstaabel A. K. Küsimus.** Kas need konstaablid, kes sooritasid politseikooli korralduse § 34 põhjal eksamid politseikooli juures ja omandasid politseiteenistuse kutsetunnistused sama korralduse § 35 p. 4 põhjal, on kohustatud sooritama katsekomisjoni ees eksami, mis nähtud ette siseministri käsukirja 7. juulist 1927. a. nr. 72 all, või on vabastatud sel aastal.

**Vastus.** Käesoleval aastal peetavad katsed sünnivad politseikooli kõrgema klassi õppekava järele, seepärast konstaablid, kes omandanud kutsetunnistuse, on neist vabastatud.

**Nr. 610. P. K. Küsimus.** Ametnik on lahutatud kohtuteel oma naisest. Lastest jääb üks isa (ametniku) juure elama, kuna teine laps, vastava kokkuleppe ja kohtuotsuse põhjal, jääb elama ema (lahutatud ametniku naise) juure, kusjuures ametnik (isa) on kohustatud maksma ema juures viibiva lapse kasvatamiseks iga kuu 3000 kuni 4000 marka kuni lapse täiealiseks saamiseni.

Kas ametnik on õigustatud saama oma lahutatud naise juures elava lapse eest riigilt perekonnaabiraha, samuti ka tasuta arstiabi.

**Vastus.** On õigustatud.

**Nr. 617. Assistent. Küsimused.** 1) Kas politseil on õigus toimetada ülevaatusi ja läbiotsimisi rahukohtunikule alluvaits asjus (üldkohtule asi ei saa üldse alluda) kr. kp. s. §§ 105. ja 106. põhjal, rahukohtuniku sellekohase erilise käsu või orderita? Jaataval korral, missuguse seaduse alusel, sest § 105. on öeldud, et sarnased ülevaatused ja läbiotsimised toimetatakse politsei poolt rahukohtuniku ülesandel (по его поручению)?

2) Politseisse ilmub isik, tuues enesega kaasa kümmekond temale adresseeritud ja postiga päralejõudnud pornograafiliste kujutustega ja ropu ning laimava sisuga lahtiseid postkaarte. Sarnaseid postkaarte

saavat ülesandja järjekindlalt posti kaudu iga nädala jooksul ühe, kuid laimataval postkaartide saatja teadmata ja palub politseid alustada jälgimist süüdlase leidmiseks. Kas politsei on kohustatud alustama siin jälgimist, kui erakaebuse korras jälgitav kuritegu? Jaataval korral, kas on õigus politseil selles asjas võtta ette kahtlusaluse juures läbiotsimine või mõni muu rahukohtuniku kompetentsi kuuluv eeluurimise toiming rahukohtuniku korraldusega, s. t.: kr. kp. s. §§ 105. ja 106. põhjal, minnes mööda kr. kp. s. § 258?

**Vastus.** 1) Ei ole õigustatud.

2) Erakaebuse korras alustatavais asjus politsei ei toimeta jälgimist. Käesolevas asjas peaks ta aga alustama jälgimist, sest on ühtlasi tegemist pornograafilise trükitootte laialilaotamisega, kuid ülevaatusi ja läbiotsimisi võiks politsei võtta ette ainult kr. kp. s. §§ 105. ja 106. korras.

**Nr. 621. Ametniku küsimus.** Ametnik on olnud riigiteenistuses üle kolme aasta. Mitme kuu jooksul võib maksta tema surma korral perekonnale palka edasi ja missuguse seaduse alusel.

**Vastus.** Kolme kuu jooksul (riigiteenistuse seaduse § 21, „R. T.“ nr. 149 — 1924. a.).

**Nr. 624. R. K. Küsimused.** 1) Kas võivad panna registreeritud seltsid oma seltsi lipu pidu puhul väljaspoole seltsimaja?

2) Kui kaua kestab pidu, kui pidu teadaandes ei ole tähendatud pidu lõppu? Kas võib nõuda politsei kell 24 pidu lõpetamist?

**Vastus.** 1) On õigus.

2) Politseil ei ole õigust lõpetada: lõpetamine oleneb pidu vastutavast korraldajast.

**Nr. 632. E. K. Küsimused.** 1) Kas on lubatud kanda piirivalve üleajateenijatel-kordoniülematel teenistusest vabal ajal erariideid, jaataval korral mil alusel?

2) Kas võib kaitsevæe distsiplinaarkaristuse seadluse („R. T.“ nr. 165/166 27. X. 25. a.) § 17. järele üleajateenijatele-piirivalvuritele määratud distsiplinaarkaristuste kandmist, karistuse valjuse mõttes, kahe nädala viivitusega (käesoleval juhtumusel jõulupühadeks) edasi lükata, kui ka-

ristuse täideviimist varemalt muud asjaolud ei takista.

**Vastused.** 1) On lubatud väljaspool piirivalve asutuste asukohti (piirivalve val. ülema käsukiri nr. 129 § 1 — 1925. a.).

2) Oleneb karistusmääraja ülemusest.

## Spordi alalt.

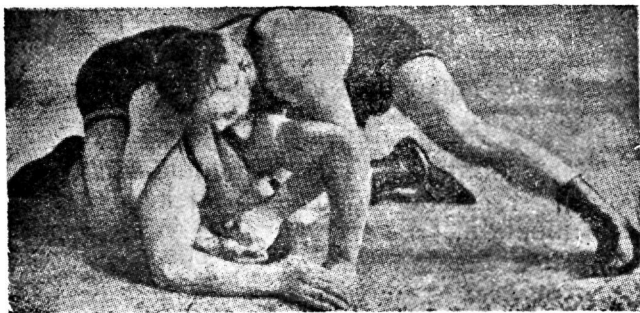
### Kreeka - rooma maadlusõpetus.

Ed. Klumberg, politseikooli spordiinstruktor.

(Lõpp.)

Täisnelsonvõte või vääne on kindel võidutooja, kui ta õieti sooritatakse. Ühtlasi on ta aga väga hädahohtlik, kuna mitmeidki õnnetu juhtumusi on tulnud ette, mille tagajärjeks on olnud isegi surm. Süüks nii rasketele õnnetustele on olnud kas allolija liig vähearenenud kael või võttetegija valesti tehtud täisnelson. Seepärast on aegsasti tarvis tähelepanu juhtida täisnelsoni õigele sooritusviisile.

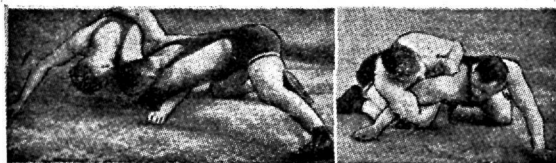
Täisnelsonvõte tehakse järgmiselt: asetatakse maaslamaja ühele poolele, näit. vasakule poolele, pistetakse parem käsi allolija parema kaenla alt läbi ja vasak käsi vasaku kaenla alt, mille järele pannakse sõrmed risti kuklal. Siis tehakse tugev vääne paremale küljele, surudes kätega pead alla ja püüdes vastast ümber keerata surumisega vasaku küünarnuki kohale, kust see kõige tulusamini mõjub ning ühtlasi aidates kehaga takka. Väänet ei tohi kuidagi ettepoole teha (ülesv. 19).



19. Täisnelson.

Käsivarrevõtted ja neist järgnevad väänded. Käsivarrevõtte tegemiseks on palju viise, esitan

siinkohal tähtsamaid. Ülesvõte nr. 20, vasakpoolne, näitab väänet, mida sooritatakse järgmiselt: asetatakse põlvili vastase vasakule poolele. Siis võetakse vasaku käega vastase vasaku käe ümber kinni küünarnuki kohalt ja sirutatakse enese vasaku käe sõrmed oma paremale õlale toe leidmiseks. Järgnevalt sirutatakse vasak jalg küljepoole õieli ja lastakse enese keha hästi madalale, samaaegselt pannes paremat kätt



20. Käsivarrevõte.

üle vastase selja ta kõhu alla. Siis tulatakse ise tahapoolle ja pannakse parem põlv vastase jalgade vahele. Järgneval hetkel tuleb siis kõvendada veidi võtet ja järsu tõmbega või väändega viia vastane õlgadele. Käsivarreväände mõlema käega, (ülesv. 20, parempoolne) tehakse järgmiselt: asetatakse põlveasendisse vastase paremale poolele, põimitakse parem käsi vastase parema käe ümber küünarnuki kohalt ja vasaku käega aidatakse paremat kätt, lükates seda vastase kaenlasse. Samaaegselt siirdutakse tahapoolle sedavõrd, et vasak põlv satub allolija jalgade vahele, mille järele jällegi võib üle minna võtte erilõppudele.

Käsivarreväände tulusam vastuvõtte (ülesv. 21): kui pealetungija on haaranud kae nagu eelpool kirjeldatud ja tahab siirduda tahapoolle, tehakse allolija poolt järsk heide paremale, millega pealetungija langeb paremale küljele.

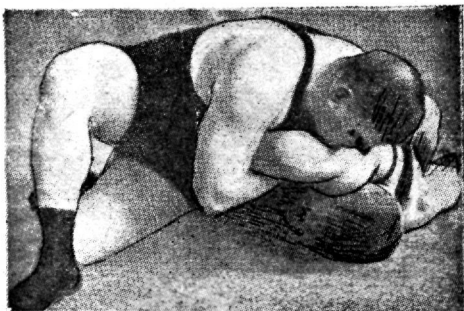
Järgnevalt lastakse kogu keha raskus ta paremale käele ja püütakse enese keha istukile tõstmisega sundida vastast õlgadele.



21. Käsivarreväände vastuvõte.

Käsivarrevõtte lõpuleviimine. Kui on saadud käsivarrevõtte vastasel paremalt poolt, siis haaratakse vasaku käega vastase vasaku käe randmest kinni ja tõmmatakse ta käsivars tugevasti ta vasaku külje alla, kuna parem käsi pigistatakse oma rinna vastu. Siis tuleb pikemalt lasta kogu enese keha raskus allolija paremale käele, lamades kõhuga ta peal nii, et allolija enese vasak õla surub ta pähe kõrva kohalt. Järgmisel hetkel tehakse enese keha pööre vastase pea kaudu, surudes kogu raskusega ikka ta õlale, mille järele vastane on sunnitud pöörduma selili (ülesv. 22. ülemine).

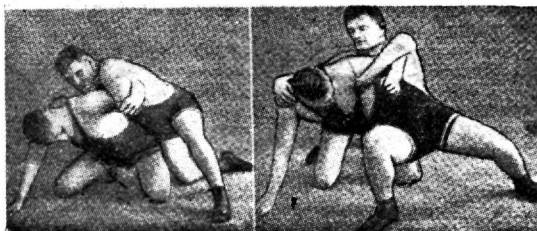
Ülesvõte nr. 22, alumine, näitab käsivarrevõttest järgnevat



22. Tulusamad käsivarrevõtte lõpuväanded.

väänat. Temas tarvitatavat käetõstet olen kirjeldanud eespool. Vääne sooritatakse järgmiselt: olles vastase paremal pool, tõstetakse ta käsivars kõrgele rinna vastu. Pannakse vasak küünarnukk vastase kaelale ja surutakse tugevasti ta pea vastu matti. Siis tehakse jälle enese keha pööre allolija pea kaudu, surudes kogu raskusega ta õlale, mis ta viib otse õlgadele või silda, mida kohe tuleb murda.

Käsivarrevõtte tagasiheitega (ülesv. 23.): asetatakse allolija vasakule küljele, enam tahapoole ja pannakse



23. Käsivarrevõtte tagasiheide.

parem käsi ta paremale õlale ning najades vastase vastu, aetakse enese alumine keha ja jalad ettepoole, surudes ta pealiskeha enese põlvede ja rinna vahele. Siis heidetakse ennast hoogsalt vasakule küljele ja käänatakse kõhuli, tõstes enese tagumispoolt üles ja langetades vastast sellega üle enese selja, samaaegselt ise pöördudes vasakule, millega sunnitakse vastane silda. Selles asendis murtakse silda järgmiselt: seotakse vasaku käega vastase vasak käsivars ja pannakse enese parema käe küünarnukk vastu vastase külge, hoides ühtlasi selle käega ta paremast küünarnukist kinni. Ühtlasi aetakse ka ennast istukile ja hoitakse enese vasaku jalaga tasakaalu. Siis lükatakse küünarnukiga vastast ja pöördutakse paremale, millega vastane ei pääse kaotusest.

Tagasiheide kaelavõtte ja randmelukuga: võetakse põlvasendis vasaku käega vastase kaela ümbert ja parema käe randmest kinni ning tehakse randmelukk, nagu seda ülesvõtte nr. 24 näitab. Siis heidetakse ennast tagaspidi paremale küljele ja viiakse võtte lõpule.

Heide pea ja käe sidumisega: asetatakse vastase paremale poolele põlve- ja tuhasendisse. Siis pannakse vasak käsi vastase kaelale umbes kõrva kohalt, kuna parem käsi pistetakse vas-

fase parema käe alt läbi ja ühendatakse siis mõlemad käed. Sellega vangistatakse ka vastase parem käsivars. Siis tuleb arendada võtte õige kõvaks ja tõsta vastase parem käsi ülespoole küünarnuki



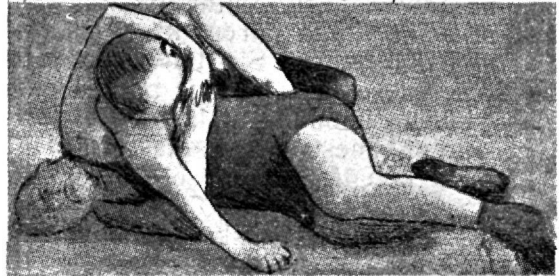
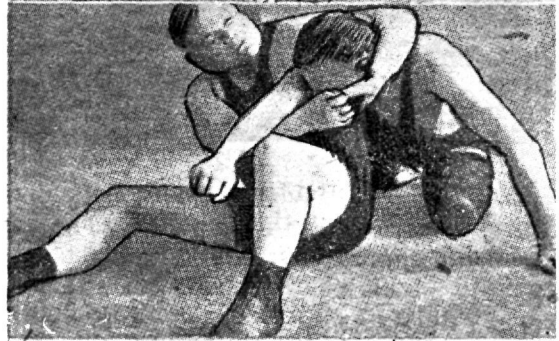
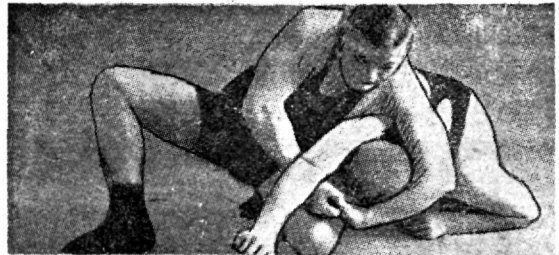
24. Tagasiheide kaelavõtte ja randmelukuga.

kohalt. Sellele järgnevat heidet võib teha sissepoole või ka väänata väljsapoole, olenedes vastase asendist. Süvenege hoolikalt ülesvõtte nr. 25. fraasidesse!

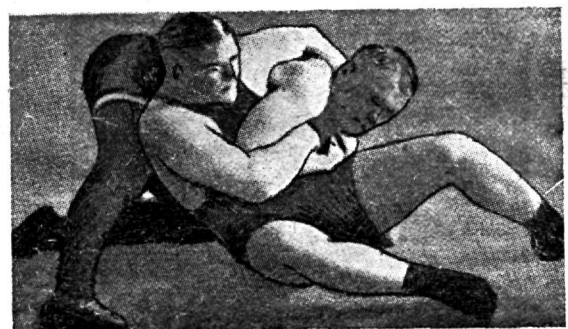
Vastuvõtte eelmisele võttele. Sellele võttele on olemas mitmed vastuvõtted, tulusamaid neist on ülesvõtte nr. 26. näidatud, mis koosneb ainult parema jala sirutamise küljepoole. Sarnane „vastuvõtte“ rikub peenemagi heitekavatsuse.

Kaitsjast pealetungijaks. Parterolekus alloleval võistlejal on kaitsta ennast raske ja seepärast peab ta püüdma esimesel võimalusel vabaneda pealetungija võtetest. Tulusamaid viise selleks on järgmine: kui pealetungija on pannud näiteks oma vasaku käe allolija kõhu ümber ja paremaga haaranud küünarnukist ja kogu jõuga püüab maasolijat sinna sundida jääma, siis asetub allolija istukile ja sirutab jala õieli, kas ette või küljele, millega ta vabaneb hõlpsasti. Vabane mine sünnib veel kergemini, kui osatakse samal hetkel, maha toetades teist kätt, paisata vastast küljeli tahapoole.

Pealetungija käe sidumine altpoolt: (ülesv. 27.) kui pealetungija on pannud näiteks oma vasaku käe ümber allolija kõhu, siis haaratakse vasaku käega ta vasaku käe randmest kinni. Järgmisel hetkel tehakse hoogne kehapööre paremale ja püütakse panna käsi vastase parema kaenla alt ta seljale. Siis püütakse, ajades ennast istukile, vastast sundida seljale.

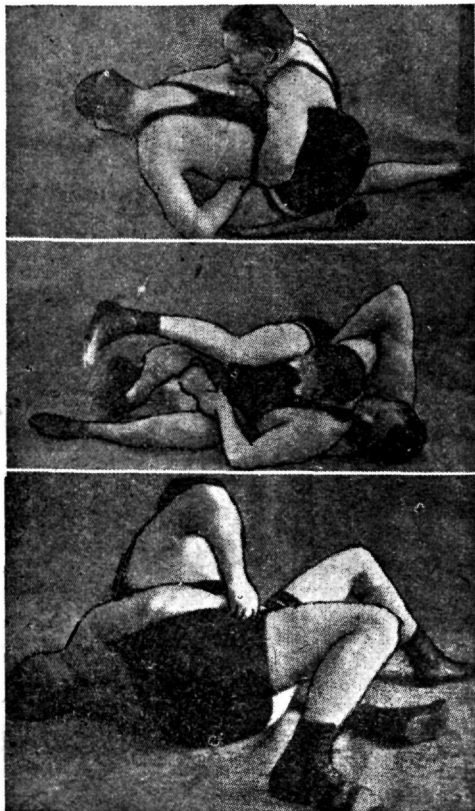


25. Heide pea ja käe sidumisega.



26. Vastuvõtte.

Valevõtted püstimaadluses. Näost, kurgust, kõrvadest kinnihaaramine, küünistamine, näpistamine ja juustest rebimine. Püsti jala astumine ja jala tahapanek. Labajala vastupanek. Üle põlve heide. Puusavõte üle jala. Kõrist võtted. Näppudest rebimine ja murdmine. Käe väänamised (kaenla alt). Altpoolt puusadest kinnivõtmine. Lindeni kaitse jalgadega. Kõrgelt mahaviskamine. Pealöögid ja -õõrumised. Käelöögid, peaga löögid ja tõuked ning lõuast



27. Käe sidumine altpoolt.

tõuked. Kõik mati äärel tõuked ja väljaspool matti, ning püsti väljaspool matti võtte muutmine.

Valevõtted sillas. Sillast: tõstmine ja pea löömisel; jalgadega pea kinnipigistamine; lõuaga surumine rinnale; jalgadega sidumine, niisama ka kaitse üleviske juures; käe väänamine põlve pealt; kinnivõtmine ülikonnast või matist.

Valevõtted maasmaadluses. Jalgadega sidumine alt ja pealt. Kogu-

nelsonvõtted otse sooritatuna. Näppude väänamine kogu- või poolnelsonis. Kõrist võtted. Kätega ja rusikatega löögid kõhtu või rindu. Surumised vastu põlve ja küünarnukkidega löögid. Käe väänamine hammerloki võtmise juures. Hammerlok liig ette (sirgelt). Suu ja hingamise sulgemine käe või sapsuga. Kõri kinnipigistus simuleerides. Tõsted ja kõrged heited. Peaga löögid alt ja pealt. Põlvedega pealelaskumine.

Käesolevas maadlusõpetuses olen käsitanud ainult tähtsamaid kreeka-roma maadlusvõtteid, kuid neid on rohkem, mis aga selle lehe veergudel, ruumipuu-dusel, jääb toomata.

Maadluse harjutamine peab sündima järjekindlalt ja süstemaatlikult, alates kõige lihtsamate võtete õppimisega, mille juures iseäraselt tähelepanu pööratagu õigele käte ja jalgade asendile. Iga võtet tuleb teha mitmekordselt ja suure hoolega nii, et ta kulub täiesti mäluks. Harjutades nii, siis on edu varstigi kindel, kuid ärgu unustatagu, et maadluse harjutamine nõuab kõigepealt püsivust. Maadleja peab panema suurt rõhku terve keha võimsaksarendamiseks, kuid eriti jalule. Jalgade jõudu võib suurendada mitmel teel, kuid eriti käkitustega, nõõrhüpete ja käikudega. Ka jooksta on soovitatav. Jooks arendab veel eriti siseorganeid. Hea harjutus on muidugi maadlus ise, kuid kõrvalharjutused on tingimata tarvilised.

Harjutusi alata püstmaadlusega. Maadlusharjutusi tuleb pidada 2—3 korda nädalas, iga kord umbes 10—20 minutit. Hiljem, kui juba vastupidavus omandatud, võib pikendada maadlust kuni 1 tunnini. Tujuta mitte harjutada. Sillategemine on möödapääsematu harjutus. Niipea kui harjutusmatile tullakse, hakatagu harjutama eeskätt silda. Sillaharjutamist toimitakse järgmiselt: asetatakse ennast maadlusmatile selili ja tõstetakse siis keskkeha jalgade ja pea abil lõõka nii, et otsaesine lõpuks puutub vastu matti. Seda harjutust tehakse paljukordselt, kuid mitte üle jõu. Ka on soovitatav sillas kuni 50 kg. kangi kätega üles tõsta paljukordselt.

Maadluse taktikaid on mitmesuguseid. Võistlustel on näha sageli ühel kaitse-, teisel pealetungi taktikat, kuid tihti saavutab just kaitsja seljavõitused. Seda ei tule aga nii mõista, et maadluses tuleks

passiivsena tegutseda, ei, vaid iga maad-  
leja peab seda ise otsustama, kas tegut-  
seda kaitse- või pealetungi taktikaga.  
Kui alata pealetungi, peab teadlik olema  
kõigist vastase võtetest ja omadustest.

Pärast iga harjutust tuleb keha pesta

higist puhtaks, võimalikult sooja veega.  
Julgen kanda endas lohutust, et käes-  
olev maadlusõpetus suudab kõrvaldada,  
olgu osaliselt, selle puuduse, mis tunti  
politsei sportlasperes maadluse käsiraa-  
matu puudumisel.

Väljaandja: **Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**  
Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

## K u u l u t u s i.

### Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

- P**art, Mats Jaani p., v. a. Tartu linna  
pol. 2. jsk. ülemalt 29. 11. 20 a. nr.  
16170. (11608)
- T**omason, Voldemar-Heinrich Johani p.,  
v. a. Tartu linna pol. 1. jsk. ülemalt  
20. 2. 25 a. nr. 206. (11609)
- T**edre, Otto Johani p., v. a. Tartu linna  
pol. 2. jsk. ülemalt 7. 1. 20 a. nr. 9920.  
(11610)
- P**ikat, Julie Jaani t., v. a. Tartu linna  
pol. 3. jsk. ülemalt 4. 12. 19 a. nr. 2168.  
(11611)
- K**akelin, Emly Jeani t., v. a. Tall. linna  
pol. 5. jsk. ülemalt 8. 7. 21 a. nr. 14131.  
(11612)
- S**okol, Niisko Abrami p., v. a. Tall. lin-  
na pol. 2. jsk. ülemalt nr. 260. (39036)
- S**tepanova, Elfriede Timofei t., v. a.  
Tall. linna pol. 1. jsk. ülemalt. (39042)
- T**änava, Alfred Mihkli p., v. a. Tall. linna  
pol. 4. jsk. ülemalt.
- K**irillov, Andrei Paramoni p., v. a. 2.  
jsk. politseikomissariit Tallinnas 1926 a.  
(39045)
- S**ams, Johannes Johani p., v. a. Tall.  
linna pol. 5. jsk. ülemalt 1923 a.  
(39048)
- B**ogdanov, Peeter Olga p., v. a. Jõhvi  
alevival. 10. 4. 24 a. nr. 197.
- N**aarits, Marie Hansu t., v. a. Imavere  
vallaval. 28. 10. 26 a. nr. 80.
- V**ain, Hilda, v. a. Püssi vallaval. 9. 7.  
23 a. nr. 195/070/105.
- T**eras, Jakob, v. a. Püssi vallaval. 15.  
10. 20 a. nr. 1262.
- T**amm, Adele, v. a. Püssi vallaval. 20.  
2. 20 a. nr. 606.
- K**ippar, Alfred, v. a. Püssi vallaval. 17.  
10. 24 a. nr. 167.
- S**iru, Johannes, v. a. Püssi vallaval. 3.  
3. 24 a. nr. 57.
- I**lm, Gustav, v. a. Vastseliina vallaval. 2.  
12. 24 a. nr. 156/173599

- S**oom, Oie Roberti t., v. a. Erastvere val-  
laval. 15. 10. 21 a. nr. 1115.
- N**eimann, Johannes Jakobi p., v. a.  
Pada vallaval. 12. 12. 19 a. nr. 454.
- T**ipner, Aleksander Jaani p., v. a. Küti  
vallaval. 31. 5. 20 a. nr. 498.
- K**ivisikk, Albert Anna p., v. a. Lus-  
tivere vallaval. 20. 7. 25 a. nr. 68.
- E**inpea, Jaan Jüri p., v. a. Undla valla-  
val. 28. 12. 19 a. nr. 674.
- M**itt, Anna Jaagu t., v. a. Talli vallaval.  
10. 11. 22 a. nr. 810.

**Niguliste 13. VÄLK Niguliste 13.**  
(Punase risti vastas).  
**KIIR RIIETE PRESSIMINE,**  
Hoffmani meetod, ülik, 100 mk.,  
ja kõiksugu  
**JALANÕUDE PARANDAMINE.**

### T e a d a a n n e.

Paide jaoskonna politseikomissar annab teada,  
et 29. dets. 1927. a. kell 10 homm. müüakse Koerus  
**e n a m p a k k u m i s e l**  
Egon Grossthalil päralt olev varandus, mis koosneb  
riigiviinast, maiustustest, mitmesugusest maja-  
kraamist ja riietest, hinnatud 20.962 marga peale,  
maksude sissenõudmiseks.  
Müüdavaid asju võib näha oksjoni päeval kohal.  
Pakkumine algab hinnatud summast.  
16. detsembril 1927. a.  
Nr. 02060, 02061.

Politseikomissar.

### KUULUTUS.

Kopli jaoskonna politsei abikomissar Tal-  
linnas annab teada, et 4. jaan. 1928. a. kell  
11 hom. müüakse Vene tehases nr. 100—28,  
**E N A M P A K K U M I S E L**

Julius Rõörmani päralt olev varandus, mis  
koosneb mitmesugustest vanadest toaasjadest,  
hinnatud 780 marga peale, autonumbrimaksu  
sissenõudmiseks. Müüdavaid asju võib näha  
oksjoni päeval 4. I. 28 a.

Pakkumine algab hinnatud summast.

Kopli, 21. dets. 1927. a.  
Nr. 0503.

M. Pikk,  
politsei-abikomissar.